

APOŠTOLSKÝ LIST
SVATÉHO OTCE JANA PAVLA II.
BISKUPŮM, KNĚŽÍM
A VĚŘÍCÍM LAIKŮM
K ROKU EUCHARISTIE
(ŘÍJEN 2004 – ŘÍJEN 2005)
MANE NOBISCUM DOMINE

VYDALA ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE

PRAHA 2004

(PRO VNITŘNÍ POTŘEBU)

Úvod

1. „Zůstaň s námi, Pane, neboť se připozdívá.“ (srov. Lk 24,29) Takové bylo pozvání, kterým se dva učedníci jdoucí do Emauz večer v den vzkříšení obrátili na Pocestného, který se k nim cestou připojil. Plni smutných myšlenek ani nepomysleli na to, že by tento neznámý člověk byl právě jejich Mistr, který vstal z mrtvých. Přesto zakoušeli, jak jim „hořelo srdce“ (srov. Lk 24,32), když k nim mluvil a „odhaloval“ smysl Písma. Světlo Slova uvolnilo tvrdost jejich srdce a „otevřelo jejich oči“ (srov. Lk 24,31). Mezi stíny dne, který se chýlil ke svému konci, a temnotou, která doléhala na duši, byl tento Pocestný paprskem světla, který probudil naději a otevřel jejich duše touze po plném světle. „Zůstaň s námi,“ prosili. A on pozvání přijal. Krátce na to Ježíšova tvář zmizela, ale Mistr jako by „zůstal“ pod rouškou „rozlámáného chleba“, před nímž se jim otevřely oči.

2. Obraz emauzských učedníků se nabízí, abychom k němu zaměřili rok, kdy bude církev se zvláštním úsilím prožívat tajemství svaté eucharistie. Na cestě našich otázek a starostí a často bolestných zklamání je božský Pocestný stále naším společníkem, aby nás výkladem Písma svatého přivedl k pochopení Božích tajemství. Když se setkání naplní, je světlo Slova vystřídáno tím, které vychází z „chleba života“, jímž Kristus svrchovaným způsobem naplňuje svůj příslib, že „bude s námi po všechny dny až do konce světa“ (srov. Mt 28,20).

3. „Lámání chleba“ – jak na počátku bývala nazývána eucharistie – je odedávna středem života církve. Skrze ni Kristus zpřítomňuje v průběhu času své tajemství smrti a vzkříšení. V něm je On osobně přijímán jako „chléb živý, který sestoupil z nebe“ (Jan 6,51), s Ním je nám dána zástava věčného života, díky níž předem ochutnáváme věčnou hostinu nebeského Jeruzaléma. Vícekrát, a nejnověji v encyklice *Ecclesia de Eucharistia*, drže se učení Otců, ekumenických koncilů a svých předchůdců, jsem vyzval církev, aby přemýšlela o eucharistii. Nehodlám proto v tomto listě předložit učení již dané,

na něž se ale odvolávám, aby bylo prohloubeno a osvojeno. Domnívám se totiž, že právě k tomu účelu může být velkou pomocí rok celý věnovaný této podivuhodné svátosti.

4. Jak je známo, Rok eucharistie bude trvat od října 2004 do října 2005. Vhodná příležitost pro takovou iniciativu mně byla dána dvěma událostmi, které ho vhodně zahájí i ukončí: Mezinárodní eucharistický kongres naplánovaný od 10. do 17. října 2004 v Guadlajara (Mexiko) a Řádné zasedání biskupské synody, které se uskuteční ve Vatikánu od 2. do 29. října 2005 na téma: „Eucharistie, pramen a vrchol života a poslání církve“. Při zaměření se na tento krok nechybí další úvaha: na tento rok připadá Světový den mládeže, který se uskuteční v Kolíně nad Rýnem od 16. do 21. srpna 2005. Eucharistie je životodárným středem, kolem něhož si přeji, aby se sešla mládež a aby z něho živila svou víru a své nadšení. Již delší dobu jsem pomýšlel na podobnou eucharistickou iniciativu: představuje totiž přirozený vývoj pastoračního zaměření, které jsem zamýšlel vtisknout církvi, zvláště od roků přípravy na Jubileum, a k němuž jsem se pak vracel v následujících letech.

5. V tomto apoštolském listě chci zdůraznit pokračování tohoto zaměření, aby všichni mohli snadno pochopit jeho duchovní přínos. V konkrétním uskutečnění Roku eucharistie počítám s osobní pohotovostí pastýřů místních církví, kterým ať už k tak velkému tajemství umožní vhodné aktivity. Mým bratřím biskupům nebude zatěžko vnímat, jak se tato iniciativa, která přichází krátce po skončení Roku růžence, staví na tak hlubokou duchovní úroveň, že žádným způsobem neruší pastorační programy jednotlivých církví. Naopak je může účinně osvětlit a zakotvit v tajemství, které je kořenem a skrytostí duchovního života věřících i každé iniciativy místní církve. Nežádám, aby byly přerušeny pastorační „cesty“, po nichž jdou jednotlivé církve, ale aby v nich byl položen důraz na eucharistický rozměr, který je vlastní celému křesťanskému životu. Pokud se mě týká, chci tímto listem nabídnout některé základní směrnice a doufám, že Boží lid ve svých různých složkách moji nabídku rád, s ochotou a vroucí láskou přijme.

I. Ve stopách koncilu a Jubilea

S pohledem obráceným na Krista

6. Před deseti lety jsem apoštolským listem *Tertio millennio adveniente* (10. listopadu 1994) s radostí církvi vytyčil cestu přípravy na Velké jubileum roku 2000. Cítil jsem, že tato historická příležitost je velkou milostí. Nenamlouval jsem si, že prostý časový přechod, byť podmanivý, by mohl sám o sobě přinést velké změny. Události bohužel po začátku tisíciletí zdůraznily krutou kontinuitu s předcházejícími událostmi, a často s těmi horšími z nich. A tak vznikl scénář, který vedle utěšujících výhledů nechává tušit temné stíny násilí a krve, které nás neustále zarmocují. Ale tím, že jsem vyzval církve ke slavení Jubilea dvou tisíc let od Vtělení, jsem byl přesvědčen – a jsem stále víc než kdy jindy! –, že pracuji pro „dlouhou dobu“ lidstva.

Vždyť Kristus je v centru nejen dějin církve, ale také dějin lidstva. V Něm se vše shrnuje (srov. Ef 1,10; Kol 1,15–20). Jak nevzpomenout rozmach, s nímž II. vatikánský koncil citoval papeže Pavla VI. a vyznal, že Kristus je „cíl lidských dějin, bod, v němž se sbíhají tužby dějin a civilizace, střed lidského pokolení, radost všech srdcí a naplnění všech jejich tužeb.“¹ Učení koncilu přineslo nové prohloubení v poznání povahy církve, a tak otevřelo duše věřících pozornějšímu chápání tajemství víry a samotných pozemských skutečností ve světle Krista. V Něm, ve Slově, které se stalo tělem, je zjeveno nejen tajemství Boha, ale samotné tajemství člověka.² V Něm člověk nachází vykoupení a plnost.

7. V encyklice *Redemptor hominis* na začátku svého pontifikátu jsem široce rozvinul tuto tematiku, k níž jsem se pak znovu vrátil za různých jiných okolností. Jubileum bylo příznivým okamžikem k obrácení pozornosti věřících na tuto základní pravdu. Příprava této velké události byla zcela trinitární a kristocentrická. V tomto pojetí

¹ II. Vatikánský koncil. Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, 45. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

² Srov. *tamtéž*, 22.

se jistě nemohlo zapomenout na eucharistii. Jestliže dnes zahajujeme Rok eucharistie, rád připomínám, že už v *Tertio millennio adveniente* jsem napsal: „Rok 2000 bude hluboce eucharistickým rokem: ve svátosti eucharistie se Spasitel, který přijal tělo v lůně Panny Marie před dvaceti stoletími, stále dává lidstvu jako zdroj božského života.“³ Mezinárodní eucharistický kongres slavený v Římě dal konkrétní podobu tomuto rysu Velkého jubilea. Stojí za to také připomenout, že v plné přípravě na Jubileum jsem v apoštolském listě *Dies Domini* navrhl věřícím k meditaci téma „neděle“ jako dne vzkříšeného Pána a zvláštního dne církve. Vyzval jsem tedy všechny, aby znovu objevili slavení eucharistie jako srdce neděle.⁴

Kontemlovat s Marií tvář Krista

8. Dědictví Velkého jubilea bylo určitým způsobem shrnuto v apoštolském listě *Novo millennio ineunte*. V tomto dokumentu programového charakteru jsem doporučil perspektivu pastoračního úsilí založeného na kontemplaci Kristovy tváře uvnitř církevní pedagogiky schopné směřovat k „vysoké míře“ svatosti, o níž je možné usilovat zvláště skrze umění modlitby.⁵ A jak by v této perspektivě mohlo chybět liturgické úsilí a zvláště *pozornost k eucharistickému životu*? Napsal jsem tehdy: „Ve 20. století, a obzvláště po koncilu, společenství křesťanů velmi vyrostlo v tom, jak slaví svátosti a v prvé řadě eucharistii. Je třeba klást na tento rozměr i nadále velký důraz, zvláště na *nedělní mši svatou* a na to, abychom celou *neděli* vnímali jako zvláštní den víry, den vzkříšeného Pána a den seslání Ducha Svatého – jako opravdové každodenní Velikonoce.“⁶ V souvislosti s výchovou k modlitbě jsem pak vyzýval k pěstování *denní modlitby církve*, skrze kterou církev posvěcuje různé hodiny dne a rozdělení dob, jež je vlastní liturgickému roku.

³ JAN PAVEL II. Apoštolský list o přípravě na jubilejní rok 2000 *Tertio millennio adveniente*, 55. Praha : Zvon, 1995.

⁴ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list o svěcení dne Páně *Dies Domini*, 32–34. Praha : Zvon, 1999.

⁵ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list na závěr Jubilejního roku 2000 *Novo millennio ineunte*, 30–32. Praha : Sekretariát České biskupské konference, 2001.

⁶ *Tamtéž*, 35.

9. Následně s vyhlášením Roku růžence a se zveřejněním apoštolského listu *Rosarium Virginis Mariae* jsem se znovu chopil tématu kontempace Kristovy tváře, přičemž jsem vyšel z *mariánské perspektivy* a znovu jsem upozornil na růženec. Ve skutečnosti má tato tradiční modlitba, tolik doporučovaná učitelským úřadem a tolik drahá Božímu lidu, výrazně biblické a evangelijní rysy, zaměřené převážně na jméno a tvář Ježíše, dané v kontemplaci tajemství a v opakování *Zdravas, Maria*. Jeho opakování představuje *druh pedagogiky lásky*, učiněné k tomu, aby zažehla v duši lásku, kterou chová Panna Maria ke svému Synu. Proto jsem chtěl tím, že jsem přivedl k dalšímu zrání několikasetletý plán, aby tato výsadní forma kontempace nesla rysy pravého „souhrnu evangelia“, a začlenil jsem do ní tajemství světla.⁷ A jak nepostavit na vrchol tajemství světla svatou eucharistii?

Od Roku růžence k Roku eucharistie

10. Právě v srdci *Roku růžence* jsem vyhlásil encykliku *Ecclesia de Eucharistia*, kterou jsem chtěl vysvětlit tajemství eucharistie v jejím neoddelitelném a podstatném vztahu k církvi. Připomínal jsem všem, aby slavili eucharistickou obět' s úsilím, které si žádá, a prokazovali Ježíši přítomnému v eucharistii také mimo mši svatou úctu klanění hodnou tak velkého tajemství. Především jsem znovu předložil požadavek eucharistické spirituality tím, že jsem ukázal na vzor Panny Marie jako „ženy eucharistie“.⁸

Rok eucharistie je tedy postaven na základu, který je rok od roku bohatší, ačkoliv zůstává stále dobře zasazen v tématu Krista a v kontemplaci jeho tváře. V určitém smyslu se nabízí jako rok shrnutí, jako určitý *vrchol celé prošlé cesty*. Mnoho věcí by se dalo říct k dobrému prožití tohoto roku. Omezím se na to, že poukážu na některé perspektivy, které by mohly pomoci všem soustředit se na osvětlené a plodné postoje.

⁷ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list o modlitbě svatého růžence *Rosarium Virginis Mariae*, 19 a 21. Praha : Sekretariát České biskupské konference, 2002.

⁸ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, 53. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

II. Eucharistie – tajemství světla

„Vykládal jim, co se ve všech (částech) Písma na něj vztahuje.“
(Lk 24,27)

11. Vyprávění o zjevení vzkříšeného Ježíše dvěma emauzským učedníkům nám pomáhá zaměřit se na první aspekt eucharistického tajemství, který musí být stále přítomný ve zbožnosti Božího lidu: *eucharistie – tajemství světla!* V jakém smyslu se to může říci a jaké z toho vyplývají důsledky pro spiritualitu a pro křesťanský život?

Ježíš sám se označil jako „světlo světa“ (Jan 8,12) a tato jeho vlastnost je patrná z okamžiků jeho života, jako proměnění a vzkříšení, v nichž jasně září jeho božská sláva. V eucharistii je Kristova sláva zahalená. Svátost eucharistie je „*tajemství víry*“. Právě skrze tajemství své úplné skrytosti se Kristus činí tajemstvím světla, díky němuž je věřící uveden do hlubin božského života. Díky šťastné intuici klade slavná Rubljevova ikona Nejsvětější Trojice příznacným způsobem eucharistii do středu života Trojice.

12. Eucharistie je světlem především proto, že v každé mši svaté liturgie Božího slova předchází liturgii eucharistie v jednotě dvou „stolů“, Slova a Chleba. Tato souvislost se objevuje v eucharistické řeči Janova evangelia, kde Ježíšova promluva přechází od základního představení jeho tajemství k vysvětlení vlastního eucharistického rozměru: „Vždyť mé tělo je skutečný pokrm a má krev je skutečný nápoj.“ (Jan 6,55) Víme, že to uvedlo do krize velkou část jeho posluchačů a přimělo to Petra, aby se stal mluvčím víry ostatních apoštolů a církve všech dob: „Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova věčného života.“ (Jan 6,68) Ve vyprávění o emauzských učednících zasahuje sám Kristus, aby ukázal tím, že „začal od Mojžíše a (probral dále) všechny proroky,“ jak „všechny části Písma“ vedou k tajemství jeho osoby (srov. Lk 24,27). Jeho slova „zapalují“ srdce učedníků, odvádí je z temnoty smutku a zoufalství a vyvolávají v nich touhu zůstat s Ním: „Zůstaň s námi, Pane“ (srov. Lk. 24,29).

13. Otcové II. vatikánského koncilu v konstituci *Sacrosanctum Concilium* chtěli, aby „stůl slova“ otevřel věřícím bohaté poklady Písma.⁹ Proto svolili, aby při slavení liturgie byla zvláště biblická čtení předčítána v jazyce srozumitelném všem. Je to sám Kristus, který mluví, když se v církvi předčítá Písmo svaté.¹⁰ Zároveň celebrantovi jako součást liturgie doporučili homilii věnovanou vysvětlení Božího slova a jeho aktualizování pro křesťanský život.¹¹ Čtyřicet let po koncilu může *Rok eucharistie* představovat významnou příležitost, aby křesťanská společenství *prověřila tento bod*. Nestačí, aby byly biblické úryvky hlášány ve srozumitelném jazyce, jestliže se hlásání neděje s péčí, předchází přípravou, zbožným nasloucháním a rozjímavým tichem, které jsou nutné, aby se Boží slovo dotklo života a prozářilo jej.

„Poznali ho při lámání chleba.“ (Lk 24,35)

14. Je příznačné, že dva emauzští učedníci, náležitě připravení Pánovými slovy, ho poznali, když byli u stolu, v prostém gestu „lámání chleba“. Pokud je mysl osvětlena a srdce zahřáté, znamená „mluví“. Eucharistie se odehrává v dynamickém kontextu znamení, která v sobě nesou hutné a osvěcující poselství. Skrze znamení se tajemství určitým způsobem otevírá očím věřícího.

Jak jsem zdůraznil v encyklice *Ecclesia de Eucharistia*, je důležité, aby žádný rozměr této svátosti nebyl zanedbáván. V člověku je totiž stále přítomné pokušení omezit eucharistii do vlastních rozměrů, zatímco ve skutečnosti *je to on, kdo se musí otevřít rozměrům tajemství*. „Eucharistie je příliš velkým darem, než aby mohla snést dvojznačnost a snižování významu.“¹²

⁹ Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, 51. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha : Zvon, 1995.

¹⁰ Srov. *tamtéž*, 7.

¹¹ Srov. *tamtéž*, 52.

¹² JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, 10. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

15. Není pochyb, že nejvíce zřejmý rozměr eucharistie je rozměr hostiny. Eucharistie se zrodila večer na Zelený čtvrtek v kontextu velikonoční večeře. Proto má ve své struktuře vepsaný *mysl sdílení*: „Vezměte, jezte. (...) Potom vzal kalich, (...) podal jim ho a řekl: „Pijte z něho všichni.““ (Mt 26,26.27) Tento aspekt dobře vyjadřuje vztah společenství, které s námi chce Bůh vytvořit a které my sami musíme příhodně rozvinout.

Přece jen nelze zapomenout, že eucharistická hostina má také hluboce a primárně *obětní* smysl.¹³ V něm nám Kristus znovu zpřítomňuje *oběť podanou na Golgotě jednou provždy*. Přestože je v ní přítomen jako vzkříšený, nese znamení svého utrpení, jehož je každá mše svatá „památkou“, jak nám to připomíná liturgie akلامacemi po proměňování: „Tvou smrt zvěstujeme, tvé vzkříšení vyznáváme...“ Eucharistie nás zároveň, zatímco zpřítomňuje minulost, *uvádí k budoucímu poslednímu Kristovu příchodu* na konci dějin. Tento „eschatologický“ aspekt dává svátosti eucharistie strhující dynamismus, který naplňuje křesťanské putování nadějí.

„*Já jsem s vámi po všechny dny...*“ (Mt 28,20)

16. Všechny tyto rozměry eucharistie se uzavírají v aspektu, který víc než všechny ostatní podrobuje naši víru zkoušce: *je to tajemství „reálné“ přítomnosti*. S celou tradicí církve věříme, že pod eucharistickými způsoby je reálně přítomen Ježíš. Přítomnost – jak účinně vysvětlil papež Pavel VI. –, které se říká „reálná“ ne pro vyloučení, jako by ostatní formy přítomnosti nebyly reálné, ale pro přejmenování, protože v její síle je celý Kristus podstatně přítomen v podobě svého těla a své krve.¹⁴ Proto po nás víra žádá, abychom stáli před

¹³ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, 10. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003; KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. Instrukce o některých věcech eucharistie, které je třeba zachovávat a kterých je třeba se vyvarovat *Redemptionis Sacramentum*, 38. (překlad se připravuje)

¹⁴ PAVEL VI. Encyklika *Mysterium fidei*, 39. In: AAS 57 (1965), 764; POSVÁT-NÁ KONGREGACE OBŘADŮ. Instrukce *Eucharisticum mysterium*, 9. In: AAS 59 (1967), 547.

eucharistií s vědomím, že jsme před samotným Kristem. Právě jeho přítomnost dává ostatním rozměrům – hostiny, velikonoční památky, eschatologické předzvěsti – význam, který přesahuje pouhý symbolismus. Eucharistie je tajemství přítomnosti, prostřednictvím kterého se svrchovaným způsobem uskutečňuje Ježíšův příslib, že s námi zůstane až do konce světa.

Slavit, adorat, kontempletovat

17. Velké tajemství, eucharistie! Tajemství, které musí být především *dobře slaveno*. Je třeba, aby mše svatá byla postavena do středu křesťanského života a aby se v každém společenství udělalo vše proto, aby byla slavena důstojně podle stanovených norem s účastí lidu, s využitím různých služebníků v plnění úkolů, které jim přísluší, a s vážnou pozorností také na posvátný ráz, který musí charakterizovat zpěv a *liturgickou hudbu*. Konkrétním úsilím tohoto *Roku eucharistie* by mohlo být v každém farním společenství důkladné studium *Všeobecných pokynů k Římskému misálu*. Výsadní cestou pro uvedení do tajemství spásy uskutečňované v posvátných „znameních“ je pak věrné sledování průběhu liturgického roku. Pastýři ať se snaží „*mystagogickou*“ *katechezí*, tolik drahou církevním otcům, pomoci odhalit hodnotu liturgických gest a slov, a tak napomáhat věřícím přejít od znamení k tajemství a zahrnout do něho celou svoji existenci.

18. Zvláště je nezbytné pěstovat jak ve slavení mše svaté, tak při eucharistické adoraci mimo mši *živé vědomí Kristovy reálné přítomnosti* a starat se o to, aby byla dosvědčována tónem hlasu, gesty, pohyby a veškerým chováním. Ohledně toho normy připomínají – a já sám jsem to nedávno zdůraznil¹⁵ – význam, který musí být dán okamžikům ticha jak při slavení mše, tak při eucharistické adoraci. Jedním slovem je nutné, aby způsob zacházení s eucharistií ze strany

¹⁵ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list k příležitosti XL. výročí vyhlášení konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium Spiritus et sponsa*, 13. Praha : Česká biskupská konference, 2004.

služebníků i věřících nesl ráz krajní úcty.¹⁶ Ježíšova přítomnost ve svatostánku musí představovat jakoby *pól přitažlivosti* pro stále větší počet duší zamilovaných do Něho, schopných dlouho naslouchat jeho hlasu a téměř slyšet bušení jeho srdce. „Okuste a užijte, že Hospodin je dobrý.“ (Ž 34,9)

Eucharistická adorace mimo mši svatou at' se stane během tohoto roku zvláštním úsilím jednotlivých farních a řeholních společenství. Zůstávejme dlouho před Ježíšem přítomným v eucharistii, a napravujme tak svou vírou a láskou přestoupení, opomenutí, ba i urážky, které musí náš Spasitel podstupovat v mnohých částech světa. Prohlubujme v adoraci naši osobní i společnou kontemplaci a užívejme také pomocných modliteb, které vycházejí z Božího slova a zkušenosti mnohých starých i současných mystiků. Samotný růženec, chápaný ve svém hlubokém, biblickém a kristocentrickém smyslu, který jsem doporučil v apoštolském listě *Rosarium Virginis Mariae*, bude moci být zvláště vhodnou cestou k eucharistické kontemplaci uskutečněné ve společenství s Pannou Marií a v její škole.¹⁷

At' je tento rok se zvláštní vroucností prožívána slavnost Těla a krve Páně s tradičními průvody. Víra v Boha, který se vtělil a stal se naším společníkem na cestě, at' je hlásána všude a zvláště na našich ulicích a mezi našimi domy jako vyjádření naší vděčné lásky a zdroje nevyčerpatelného požehnání.

¹⁶ Srov. KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI. Instrukce o některých věcech eucharistie, které je třeba zachovávat a kterých je třeba se vyvarovat *Redemptionis Sacramentum*. (překlad se připravuje)

¹⁷ Srov. *tamtéž*, 137.

III. Eucharistie – pramen a epifanie společenství

„Zůstaňte ve mně a já (zůstanu) ve vás.“ (Jan 15,4)

19. Na přání emauzských učedníků, aby Ježíš zůstal „s“ nimi, odpověděl mnohem větším darem: skrze svátost eucharistie našel způsob, jak zůstat „v“ nich. Přijmout eucharistii znamená vstoupit do hlubokého společenství s Ježíšem. „Zůstaňte ve mně a já (zůstanu) ve vás.“ (Jan 15,4) Tento vztah vnitřního a vzájemného „setrvání“ nám umožňuje určitým způsobem předjímat nebe na zemi. Není to snad největší touha člověka? Není to snad to, co si Bůh předsevzal, když v dějinách uskutečnil svůj plán spásy? Vložil do srdce člověka „hlad“ po svém Slově (srov. Am 8,11), hlad, který se uspokojí pouze v plné jednotě s Ním. Eucharistické přijímání je nám dáno, abychom se „sytili“ Bohem na této zemi v očekávání plného uspokojení v nebi.

Jeden chléb, jedno tělo

20. Ale tento zvláštní důvěrný vztah, který se uskutečňuje v eucharistickém „přijímání“, nemůže být patřičně pochopený ani plně žitý mimo církevní společenství. Několikrát jsem to zdůraznil v encyklice *Ecclesia de Eucharistia*. Církve je Kristovým tělem: člověk jde „s Kristem“ v míře, v níž je ve vztahu „s jeho tělem“. Tuto jednotu Kristus vytvořil a zvelebil vylitím Ducha Svatého. A On sám ji nepřestává podporovat skrze eucharistickou přítomnost. Vždyť je to právě samotný eucharistický chléb, který nás činí jedním tělem. Potvrzuje to apoštol Pavel: „Protože je to jeden chléb, tvoříme jedno tělo, i když je nás mnoho, neboť všichni máme účast na jednom chlebě.“ (1 Kor 10,17) V eucharistickém tajemství Ježíš buduje církev jako společenství podle svrchovaného vzoru představeného ve *velekněžské modlitbě*: „Jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, tak i oni at' jsou v nás, aby svět uvěřil, že ty jsi mě poslal.“ (Jan 17,21)

21. Je-li eucharistie *pramenem* církevní jednoty, je také jejím největším *projevem*. Eucharistie je *epifanií společenství*. Proto církev klade podmínky, aby bylo možné se plně účastnit slavení eucharistie.¹⁸ Různá omezení nás mají vést k tomu, abychom si stále více uvědomovali, *jak náročné je společenství, které po nás Ježíš žádá*. Je to společenství *hierarchické*, založené na vědomí rozdílných úkolů a služeb, neustále zdůrazňované také v eucharistické modlitbě skrze připomínku papeže a diecézního biskupa. Je to společenství *bratrské*, pěstované „*spiritualitou společenství*“, která nás vede k vzájemné otevřenosti, lásce, pochopení a odpuštění.¹⁹

„*Jedno srdce a jedna duše.*“ (Sk 4,32)

22. V každé mši svaté jsme voláni k tomu, abychom se porovnali s ideálním společenstvím, které ukazuje kniha Skutků apoštolských jako vzor pro církev všech dob. Církev shromážděná kolem apoštolů, svolaná Božím slovem, schopná sdílení, které nezahrnuje pouze duchovní dobra, ale také stejná dobra materiální (srov. Sk 2,42–47;4,32–35). V tomto *Roce eucharistie* nás Pán vybízí, abychom se co nejvíce přiblížili k tomuto ideálu. Kež prožíváme se zvláštním úsilím okamžiky doporučené liturgií pro „stacionální mši“, kterou biskup slouží v katedrále se svými kněžími a jáhny a za účasti Božího lidu ve všech jeho složkách. To je hlavní „projev“ církve.²⁰ Ale bude chvályhodné stanovit další významné příležitosti, i na úrovni farností, aby smysl společenství rostl tím, že bude čerpat ze slavení eucharistie obnovenou horlivostí.

¹⁸ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, 44. Praha : Karmelitánské nakladatelství, 2003; *Kodex kanonického práva*, kán. 908; *Kodex práva východních církví*, kán. 702; PAPEŽSKÁ RADA PRO JEDNOTU KŘESŤANŮ. *Ekumenické direktorium*, 122–125,129–131. In: AAS 85 (1993), 1086–1089; KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. Dopis *Ad exsequendam*. In: AAS 93 (2001), 786.

¹⁹ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list na závěr Jubilejního roku 2000 *Novo millennio ineunte*, 43. Praha : Sekretariát České biskupské konference, 2001.

²⁰ Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, 41. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha : Zvon, 1995.

Den Páně

23. Zvláště si přeji, aby tento rok bylo vynaloženo zvláštní úsilí v znovu objevení a v plném prožívání neděle jako dne Páně a dne církve. Byl bych šťastný, kdyby se znovu uvažovalo nad tím, co jsem napsal v apoštolském listě *Dies Domini*: „Vždyť při nedělní mši svaté křesťané zvlášť silně znovu prožívají to, co zakusili apoštolové shromáždění v onen velikonoční večer, když se jim ukázal Zmrtvýchvstalý (srov. Jan 20,19). V malé skupince učedníků, na samém počátku církve, byl určitým způsobem přítomen Boží lid všech dob.“²¹ Kněží ve svém pastoračním úsilí ať položí v tomto roce milosti ještě větší důraz na nedělní mši svatou jako na slavení, v němž se schází farní společenství, a ať v něm jsou řádně účastné také různé skupiny, hnutí a asociace.

²¹ JAN PAVEL II. Apoštolský list o svěcení dne Páně *Dies Domini*, 33. Praha : Zvon, 1999.

IV. Eucharistie – začátek a plán „misie“

„Ještě tu hodinu se vydali na cestu.“ (Lk 24,33)

24. Dva emauzští učedníci poté, co poznali Pána, „se ještě tu hodinu vydali na cestu“ (Lk 24,33), aby řekli ostatním, co viděli a slyšeli. Když člověk učiní zkušenost se Vzkříšeným tím, že se žíví jeho tělem a krví, nemůže si zakoušenou radost nechat jen pro sebe. Setkání s Kristem, neustále prohlubované v důvěrném eucharistickém vztahu, vyvolává v církvi a v každém křesťanu *naléhavou potřebu vydávat svědectví a evangelizovat*. V homilii, v níž jsem vyhlásil Rok eucharistie, jsem to zdůraznil, přičemž jsem se odvolal na slova svatého Pavla: „Kdykoliv totiž jíte tento chléb a pijete z tohoto kalicha, zvěstujete smrt Páně, dokud (on) nepřijde.“ (1 Kor 11,26) Apoštol uvádí do úzké souvislosti hostinu a zvěstování: vstoupit do společenství s Kristem v památce Velikonoc znamená zároveň zakoušet povinnost být misionáři události, kterou tento obřad zpřítomňuje.²² Rozloučení na konci každé mše představuje *pověření*, které vede křesťana k úsilí, aby šířil evangelium, a ke křesťanskému oživení ve společnosti.

25. K takovému poslání nevybaví eucharistie pouze vnitřní silou, ale také – v určitém smyslu – *plánem*. Ona je totiž způsobem bytí, které přechází z Ježíše na křesťana a skrze jeho svědectví se šíří ve společnosti a v kultuře. Aby se to stalo, je nutné, aby si každý věřící v osobním i společném rozjímání osvojil hodnoty, které eucharistie vyjadřuje, postoje, které vnuká, životní předsevzetí, které vyvolává. Proč v tom nevidět *zvláštní pověření*, které by mohlo mít původ v *Roku eucharistie*?

²² Srov. JAN PAVEL II. *Homilie o slavnosti Těla a krve Páně* (10. června 2004), 1. In: *L'Osservatore Romano*, 11.–12. června 2004, s. 6.

Vzdávat díky

26. Základní prvek tohoto plánu vyplývá ze samotného významu slova „eucharistie“: *díkůvzdání*. V Ježíši, v jeho oběti, v jeho bezpodmínečném „ano“ vůli Otce je „ano“, „díky“ a „amen“ celého lidstva. Církev je poslána připomínat lidem tuto velkou pravdu. Je nezbytné, aby se tak dělo především v naší sekularizované kultuře, která zapomíná na Boha a pěstuje marnou soběstačnost člověka. Uskutečňovat eucharistický plán v každodenním životě tam, kde člověk pracuje a žije – v rodině, ve škole, v továrně, v nejrůznějších podmínkách života – znamená mimo jiné svědčit o tom, že lidská skutečnost se neospravedlní bez vztahu ke Stvořiteli: „Vždyť tvor se bez Stvořitele ztrácí.“²³ Tento přesahující vztah, který nás zavazuje k věčnému „díkůvzdání“ – totiž k eucharistickému postoji – za to, co máme a co jsme, neohrožuje oprávněnou autonomii pozemských skutečností,²⁴ ale zakládá ji opravdovějším způsobem a zároveň ji umisťuje do svých správných hranic.

V tomto Ruce eucharistie ať křesťané usilují o to, aby s větší silou svědčili o Boží přítomnosti ve světě. Nemějme strach mluvit o Bohu a hrdě nést znamení víry. „Kultura eucharistie“ podporuje kulturu dialogu, který v ní nachází sílu a výživu. Je mylné domnívat se, že by veřejné odvolání na víru mohlo ohrožovat spravedlivou autonomii státu a občanských institucí nebo dokonce že by mohlo podněcovat k postojům netolerance. Jestliže v dějinách nechyběly omyly v této oblasti také u věřících, jak jsem uznal u příležitosti Jubilea, není možné to přičítat „křesťanským kořenům“, ale nedůslednosti křesťanů v porovnání s jejich kořeny. Kdo se naučí děkovat jako ukřižovaný Kristus, bude možná mučedníkem, ale nikdy nebude katem.

²³ II. Vatikánský koncil. *Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě Gaudium et spes*, 36. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha : Zvon, 1995.

²⁴ Srov. *tamtéž*.

Cesta solidarity

27. Eucharistie není jen vyjádřením společenství v životě církve; je také *plánem solidarity* pro celé lidstvo. Církev ve slavení eucharistie neustále obnovuje své vědomí být „znamením a nástrojem“ nejen vnitřní jednoty s Bohem, ale také jednoty celého lidstva.²⁵ Každá mše svatá, i když je sloužena ve skrytu a v zapadlém koutu země, nese stále rys univerzality. Křesťan, který se účastní slavení eucharistie, učí se od ní být *podněcovatelem společenství, míru a solidarity* ve všech životních situacích. Trýznivý obraz našeho světa, který začal nové tisíciletí přízrakem terorismu a tragédie války, víc než kdy jindy volá křesťany, aby žili eucharistií *jako velkou školou míru*, kde se vychovávají muži a ženy, kteří se na různých úrovních zodpovědnosti v společenském, kulturním a politickém životě stávají strůjci dialogu a společenství.

Ve službě posledním

28. Ještě na jeden bod bych chtěl upozornit, protože v něm se značnou měrou ověřuje pravost účasti na eucharistii slavené ve společenství: je to podnět, který ona dává ke *skutečnému úsilí v budování spravedlivější a bratrštější společnosti*. V eucharistii vyjádřil náš Bůh krajní formu lásky tím, že převrátil všechna kritéria majetku, která často ovládají lidské vztahy, a radikálním způsobem potvrdil kritérium služby: „Kdo chce být první, ať je ze všech poslední a služebníkem všech.“ (Mk 9,35) Ne náhodou nenacházíme v Janově evangeliu vyprávění o ustanovení eucharistie, ale vyprávění o „mytí nohou“ (srov. Jan 13,1–20): tím, že se Ježíš sklonil, aby svým učedníkům umyl nohy, vysvětluje jasným způsobem smysl eucharistie. Svätý Pavel pak s jadrností zdůrazňuje, že nelze slavit eucharistii, v níž by nezářila láska dosvědčovaná konkrétním sdílením s nejhudšími (srov. 1 Kor 11,17–22.27–34).

---

²⁵ Srov. II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, 1. In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha : Zvon, 1995.

Proč tedy neučinit tento Rok eucharistie obdobím, v němž se diecézní a farní společenství budou zvláštním způsobem s bratrskou pracovitostí snažit vyjít vstříc některé z mnohých nouzí našeho světa? Myslím na drama hladu, které trápí sta miliony lidských bytostí, myslím na nemoci, které sužují rozvojové země, na opuštěnost starých lidí, na obtíže nezaměstnaných, na strádání uprchlíků. To jsou zla, která poznamenávají – i když v různé míře – také bohatší kraje. Nemůžem se klamat: podle bliženecké lásky a především podle starostlivosti o ty, kdo jsou v nouzi, budeme uznáni za pravé Kristovy učedníky (srov. Jan 13,35; Mt 25,31,46). Toto je kritérium, na jehož základě bude potvrzena pravost našeho slavení eucharistie.

Závěr

29. *O Sacrum Convivium, in quo Christus sumitur!* (Ó, svatá hostino, při níž je přijímán Kristus!) *Rok eucharistie* se rodí z úžasu, s nímž se církev staví před toto velké tajemství. Je to úžas, který nepřestane pronikat moji duši. Z něho vznikla encyklika *Ecclesia de Eucharistia*. Cítím jako velkou milost dvacátého sedmého roku Petrova úřadu, který začínám, to, že mohu zcela zvláštním způsobem volat církev ke kontemplaci, chvále a adoraci této nevýslovné svátosti. *Rok eucharistie* ať je pro všechny vzácnou příležitostí, aby si uvědomili tento jedinečný poklad, který Kristus světil své církvi. Ať je podnětem k jejímu živějšímu a procítěnějšímu slavení, z něhož by vycházel křesťanský život proměněný láskou.

V této perspektivě mohou být uskutečněny mnohé iniciativy podle úsudku pastýřů místních církví. *Kongregace pro bohoslužbu a svátosti* neopomene nabídnout k tomuto účelu užitečné návrhy a podněty. Nežádám, aby se konaly mimořádné věci, ale aby všechny iniciativy nesly ráz hluboké niternosti. I kdyby ovoce tohoto roku bylo ve všech křesťanských společenstvích pouze oživení *slavení nedělní mše svaté* a vzrůst *eucharistické adorace* mimo mši, dosáhl by tento rok milosti významných výsledků. Vždyť je dobré mířit vysoko, neuspokojovat se průměrností, protože víme, že můžeme stále počítat s Boží pomocí.

30. Vám, drazí *spolubratři v biskupské službě*, svěřuji tento rok a jsem si jistý, že přijmete moji výzvu s celou svou apoštolskou horlivostí.

Vám, *kněží*, kteří každý den opakujete slova konsekrace a jste svědky a hlasateli velkého zázraku lásky, který se děje ve vašich rukou, nechte se oslovit milostí tohoto zvláštního roku tím, že budete každý den sloužit mši svatou s prvotní radostí a horlivostí a že se rádi zastavíte v modlitbě před svatostánkem.

Kéž je to rok milosti pro vás, *jáhni*, kteří jste z blízka zapojeni do služby slova a do služby oltáře. Také vy, *lektori, akolyté a mimořádní služebníci svatého přijímání*, mějte živé vědomí daru, který je vám dán úkoly, jež vám byly svěřeny kvůli důstojnému slavení eucharistie.

Zvláště se obracím na vás, *budoucí kněží*: v životě v semináři se snažte učinit zkušenost, jak sladké je nejen účastnit se každý den mše svaté, ale také setrvat dlouho v rozhovoru s Ježíšem v eucharistii.

Vy, *kdo žijete zasvěceným způsobem života* a jste svým zasvěcením povoláni k prodloužené kontemplaci, pamatujte, že Ježíš ve svatostánku vás očekává u sebe, aby do vašich srdcí vložil vnitřní zkušenost svého přátelství, které jediné může dát smysl a plnost vašemu životu.

Vy všichni, *věřící*, znovu objevte dar eucharistie jako světlo a sílu pro svůj každodenní život ve světě, ve výkonu svého zaměstnání a v nejrůznějších situacích. Objevte ho znovu především proto, abyste plně žili krásu a poslání *rodiny*.

Konečně mnoho očekávám od vás, *mladí*, a znovu vás zvou na setkání *Světového dne mládeže v Kolíně nad Rýnem*. Zvolené téma – „*Přišli jsme se mu poklonit*“ (Mt 2,2) – vám zvláštním způsobem nabízí správný postoj k prožití tohoto eucharistického roku. K setkání s Ježíšem skrytým pod eucharistickými způsoby si neste všechno nadšení svého věku, své naděje a své schopnosti milovat.

31. Před našima očima stojí příklady svatých, kteří v eucharistii našli pokrm pro svoji cestu dokonalosti. Kolikrát prolévají slzy dojetí při zakoušení tak velkého tajemství a prožívali nevýslovné hodiny „svatební“ radosti před Svátostí oltářní. Kéž nám pomáhá především Panna Maria, která celým svým životem ztělesnila logiku eucharistie. „Církev, která hledí na Marii jako na svůj vzor, je povolána napodobovat ji také v jejím vztahu k tomuto přesvatému tajemství.“²⁶ Eucharistický chléb, který přijímáme, je neposkvěněné tělo Syna: „*Ave verum corpus natum de Maria Virgine*.“ (Buď pozdraveno, právě tělo, narozené z Panny Marie.) V tomto roce milosti, podpořeném Pannou Marií, kéž církev najde nový rozmach pro své poslání a stále více poznává v eucharistii pramen a vrchol celého svého života.

Všem uděluji své požehnání, které přináší milost a radost.

Ve Vatikánu 7. října 2004, památka Panny Marie Růžencové

²⁶ JAN PAVEL II. Encyklika o eucharistii a jejím vztahu k církvi *Ecclesia de Eucharistia*, 53. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2003

Seznam dokumentů vydaných v této ediční řadě

1. Poselství Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 1994 (1993)
2. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k oslavě II. světového dne nemocných 11. února 1994 (1993)
3. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 1994 (1993)
4. Poselství Svatého otce mladým celého světa u příležitosti IX. a X. světového dne mládeže 1994–1995 (1994)
5. Poselství Papeže Jana Pavla II. k XXXI. světovému dni modliteb za povolání (1994)
6. List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1994 (1994)
7. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXVIII. světovému dni sdělovacích prostředků 15. května 1994 (1994)
8. Dopis papeže Jana Pavla II. rodinám (1994)
9. Poselství papeže Jana Pavla II. ke Světovému dni uprchlíků 1994–1995 (1994)
10. Poselství Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 1995 (1994)
11. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k oslavě III. světového dne nemocných 11. února 1995 (1995)
12. List papeže dětem u příležitosti Roku rodiny (1995)
13. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 1995 (1995)
14. List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1995 (1995)
15. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXII. světovému dni modliteb za povolání (1995)
16. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXIX. světovému dni sdělovacích prostředků 28. května 1995 (1995)
17. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 1996 (1995)
18. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k oslavě IV. světového dne nemocných 11. února 1996 (1996)
19. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k postní době 1996 (1996)
20. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k Světovému dni uprchlíků 1996 (1996)
21. Poselství Svatého otce mladým celého světa u příležitosti XI. světového dne mládeže 1996 (1996)
22. List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1996 v jubilejním roce jeho kněžského svěcení (1996)
23. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k XXXIII. světovému dni modliteb za povolání 28. dubna 1996 (1996)
24. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 1997 (1996)
25. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k přípravě na V. světový den nemocných 11. února 1997 (1996)
26. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 1997 (1996)
27. Poselství papeže Jana Pavla II. k Světovému dni uprchlíků 1997 (1997)
28. List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1997 (1997)
30. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXI. světovému dni sdělovacích prostředků 11. května 1997 (1997)
31. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 1998 (1997)
32. Poselství papeže Jana Pavla II. k VI. světovému dni nemocných, Loreto 11. února 1998 (1998)
33. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 1998 (1998)
34. Poselství papeže Jana Pavla II. k Světovému dni uprchlíků 1998 (1998)
35. List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1998 (1998)
36. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k XXXV. světovému dni modliteb za povolání 3. května 1998 (1998)
37. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k XXXII. světovému dni sdělovacích prostředků 24. května 1998 (1998)
38. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 1999 (1998)
39. Poselství papeže Jana Pavla II. k přípravě VII. světového dne nemocných 11. února 1999 (1999)

40. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 1999 (1999)
41. Poselství papeže Jana Pavla II. k Světovému dni uprchlíků 1999 (1999)
42. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. ke XXXVI. světovému dni modliteb za povolání 25. dubna 1999 (1999)
43. List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1999 (1999)
44. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXIII. světovému dni sdělovacích prostředků 16. května 1999 (1999)
45. *Incarnationis mysterium* – bula k vyhlášení Velkého jubilea roku 2000 (1999)
46. List papeže Jana Pavla II. umělcům (1999)
47. List papeže Jana Pavla II. starým lidem (1999)
48. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 2000 (1999)
49. Poselství papeže Jana Pavla II. k VIII. světovému dni nemocných (1999)
50. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 2000 (2000)
51. Poselství papeže Jana Pavla II. o putování na místa spjatá s dějinami spásy (2000)
52. Poselství papeže Jana Pavla II. k Světovému dni uprchlíků 2000 (2000)
53. List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 2000 (2000)
54. Poselství papeže Jana Pavla II. ke XXXVII. světovému dni modliteb za povolání 14. května 2000 (2000)
55. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXIV. světovému dni sdělovacích prostředků 4. června 2000 (2000)
56. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 2001 (2000)
57. Poselství papeže Jana Pavla II. ke Světovému dni nemocných 11. února 2001 (2001)
58. Apoštolský list Jana Pavla II. daný motu proprio k prohlášení svaté Brigity Švédské, svaté Kateřiny Sienské a svaté Terezie Benedikty od Kříže za spolupatronky Evropy (2001)
59. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 2001 (2001)
60. *Novo millennio ineunte* – apoštolský list papeže Jana Pavla II. na závěr Jubilejního roku 2000 (2001)
61. List papeže Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 2001 (2001)
62. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXVIII. světovému dni modliteb za povolání 6. května 2001 (2001)
63. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXV. světovému dni sdělovacích prostředků 27. května 2001 (2001)
64. Poselství Papeže Jana Pavla II. k XXII. světovému dni cestovního ruchu 27. září 2001 (2001)
65. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 2002 (2001)
66. Poselství papeže Jana Pavla II. ke Světovému dni nemocných 11. února 2002 (2002)
67. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 2002 (2002)
68. Poselství papeže Jana Pavla II. k LXXVIII. světovému dni uprchlíků 2002 (2002)
69. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXIX. světovému dni modliteb za povolání 21. dubna 2002 (2002)
70. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXVI. světovému dni sdělovacích prostředků 12. května 2002 (2002)
71. List papeže Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 2002 (2002)
72. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXIII. světovému dni cestovního ruchu 2002 (2002)
73. *Misericordia Dei* – apoštolský list o některých aspektech slavení svátosti smíření (2002)
74. *Rosarium Virginis Mariae* – apoštolský list o modlitbě svatého růžence (2002)
75. Poselství papeže Jana Pavla II. k oslavě Světového dne míru 1. ledna 2003 (2002)
76. Poselství papeže Jana Pavla II. u příležitosti LXXXIX. světového dne uprchlíků 2003 (2003)
77. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 2003 (2003)
78. Poselství papeže Jana Pavla II. k XI. světovému dni nemocných 2003 (2003)

79. Poselství papeže Jana Pavla II. ke Dni mládeže v diecézích na Květnou neděli 13. dubna 2003 (2003)
80. Poselství papeže Jana Pavla II. k XL. světovému dni modliteb za povolání (2003)
81. Poselství papeže Jana Pavla II. ke XXXVII. světovému dni sdělovacích prostředků (2003)
82. *Ecclesia in Europa* – posynodální apoštolská exhortace (2003)
83. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXIV. světovému dni cestovního ruchu 2003 (2003)
84. Poselství papeže Jana Pavla II. k Světovému dni míru 1. ledna 2004 (2003)
85. Poselství papeže Jana Pavla II. k Světovému dni nemocných 11. února 2004 (2004)
86. Poselství papeže Jana Pavla II. k postní době 2004 (2004)
87. Poselství papeže Jana Pavla II. k XC. světovému dni uprchlíků 2004 (2004)
88. *Spiritus et sponsa* – apoštolský list papeže Jana Pavla II. k příležitosti XL. výročí vyhlášení konstituce o posvátné liturgii Sacrosanctum Concilium (2004)
89. Poselství papeže Jana Pavla II. k XIX. světovému dni mládeže na Květnou neděli 4. dubna 2004 (2004)
90. Poselství papeže Jana Pavla II. k XLI. světovému dni modliteb za povolání 2. května 2004 (2004)
91. Poselství papeže Jana Pavla II. k XXXVIII. světovému dni sdělovacích prostředků (2004)
92. List papeže Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 2004 (2004)
93. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k XXV. světovému dni cestovního ruchu (2004)
94. Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k XX. světovému dni mládeže (Kolín, srpen 2005) (2004)
95. Apoštolský list Svatého otce Jana Pavla II. biskupům, kněžím a věřícím laikům k Roku eucharistie (říjen 2004 – říjen 2005) *Mane nobiscum Domine* (2004)